

Подольчук О.А.

к.е.н, доцент

кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет

ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПДВ

Податок на додану вартість (ПДВ) – це непрямий податок, який стягується при купівлі товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцями опосередковано через механізм цін. Але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець – податковий агент.

Як свідчать статистичні дані та дослідження науковців, ПДВ є найбільш бюджетоутворюючим податком. За останні п'ять років питома вага надходжень до бюджету у вигляді ПДВ становить 44-50%. Водночас ПДВ – це податок, що має складний алгоритм відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Питання обліку розрахунків за ПДВ досить актуальні для суб'єктів господарювання, враховуючи що більшість з них є платниками цього податку. Насамперед це пов'язано з тим, що методика побудови бухгалтерського обліку розрахунків за ПДВ прямо залежить від порядку оподаткування господарських операцій згідно із нормами Податкового Кодексу України (розділ V «Податок на додану вартість»).

При цьому, облік ПДВ регламентується як загальними нормами стандартів бухгалтерського обліку та інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку (№291) [2], так і окремим нормативним документом – Інструкцією з бухгалтерського обліку ПДВ №141 (у редакції від 24.12.2004 р. №818) [1].

Для відображення у фінансовому обліку інформації про розрахунки з бюджетом із ПДВ призначено синтетичний рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» та субрахунки до нього:

- 641 «Розрахунки за податками» – призначений для обліку податків, що підлягають сплаті до бюджету, він є загальний для всіх податків;

- 643 «Податкові зобов'язання» – для обліку суми ПДВ, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню);

- 644 «Податковий кредит» – для обліку суми ПДВ, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання.

Підприємства мають право відкривати до цих субрахунків додаткові субрахунки – рахунки третього порядку. Проте, інструкцією №141 передбачено чітке використання певних аналітичних рахунків.

Дослідження нормативного регулювання ПДВ дало можливість обґрунтувати використання аналітичних рахунків для обліку розрахунків за ПДВ (табл. 1).

Таблиця 1

Аналітичні рахунки обліку розрахунків за ПДВ

Назва аналітичного рахунку	Номер	Призначення
Розрахунки за ПДВ	641/1 або 641/5*	для ведення обліку податку на додану вартість показує підсумкові дані з ПДВ для відображення в Декларації
Розрахунки за ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ	641/2	для відображення суми зобов'язання до сплати у бюджет в системі електронного адміністрування
Розрахунки за ПДВ за операціями із спеціальним режимом оподаткування	641/3	для аналітичного обліку зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ за операціями, що оподатковуються за спецрежимом оподаткування в сфері сільського і лісового господарства та рибальства
Податкове зобов'язання із ПДВ	643/1	для обліку за звичними операціями, пов'язаними з передплатою
Податкове зобов'язання, що підлягає коригуванню	643/2	для відображення нарахування податкових зобов'язань на вартість придбання товарів, робіт, послуг, необоротних активів, які будуть використовуватися в операціях, що не обкладаються ПДВ, або в негосподарській діяльності
Податковий кредит із ПДВ	644/1	для обліку податкового кредиту в разі перерахування передоплати за товари, роботи, послуги
Податковий кредит непідтверджений	644/2	для обліку сум вхідного ПДВ, які не підтверджені податковими накладними, зареєстрованими в ЄРПН, або у випадку, якщо у платника ПДВ є ПН від контрагента, яка зареєстрована в ЄРПН, але містить помилки

* такий субрахунок використовується у програмі «1 С: Підприємство»

Досліджуючи методику обліку розрахунків за ПДВ, можна стверджувати, що, згідно з чинним законодавством України, в обліку та звітності з ПДВ вибрано доволі складний підхід щодо відображення податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ. Він полягає у визнанні доходів одночасно двома способами (за першою з подій). Також, «тонкощі» облікового відображення ПДВ в системі рахунків пов'язані із запровадженням системи електронного адміністрування ПДВ.

Наразі порядок обліку розрахунків за ПДВ досяг певного рівня взаємоузгодженості між двома обліковими підсистемами: фінансовим бухгалтерським обліком та податковим обліком. Однак, накопичення великої кількості бухгалтерських проведення до однієї господарської операції може призводити до виникнення помилок, в т.ч. і навмисних. Тому питання обліку розрахунків за ПДВ є і залишатиметься актуальним та потребує постійного вивчення і удосконалення з метою врегулювання балансу інтересів держави та платників податку.

Список використаних джерел

1. Інструкція з бухгалтерського обліку ПДВ: Наказ міністерства фінансів України від 01.07.1997 р. №141 (у редакції від 24.12.2004 р. №818)